

Religionen og det offentlige rum

På Danske Kirkedage 2007 i Haderslev deltog stiftets biskop i en paneldebat med ovenstående emne. Denne artikel gengiver hans indledende indlæg

Af biskop Niels Henrik Arendt

– Hvad man tror, er en privat-sag, siger Naser Khader og Anders Fogh og mange andre.. I et par betydninger er det sandt – f.eks. som et udtryk for, at staten ikke skal blande sig i, hvad dens borgere tror, så længe de ikke hylder anskuelse, der er til fare for samfundets ro og orden. Eller som udtryk for, at samfundet ikke har nogen tro; det har kun enkeltpersoner.

I dag er den udbredte forståelse af udsagnet om troens privathed imidlertid, at tros-spørgsmål slet ikke hører hjemme i det offentlige, endside det politiske rum.

Efter den troendes selvopfattelse er troen noget altomfattende. Han/hun kan ikke dele verden op i en privat sfære, hvor troen betyder noget, og en offentlig sfære, hvor den ikke betyder noget. Når det drejer sig om kristendommen, insisterer denne på at have med alting i denne verden at gøre.

Den kan ikke acceptere kun at skulle have med det private liv at gøre. Den forkynder Jesu herredømme over det hele, også det politiske. Jeg er klar over, at dét må kalde vilde protester frem. Man vil sige, at det kan da kun give mening for folk, som selv er kristne. Sandt nok. Det ændrer bare ikke ved, at den troende opfatter det som noget, der omfatter alle. For en sondring mellem nogle, Jesus er herre over, og nogle, han ikke skulle være herre over, kan jeg som kristen ikke foretage uden at have solgt det hele.

Det ligger ligefor, at jeg i et pluralistisk samfund ikke kan forvente, at min opfattelse af kristendommens betydning skal blive accepteret af dem, der ikke tror på den. Og jeg har (heldigvis) ikke nogen magt til at tvinge opfattelsen igennem. Men det indebærer ikke, at jeg ikke skal gøre den gældende.

(Hører det ikke til god luthersk kristendom, at der findes to regimenter, ét hvor ordet alene regerer, og ét, hvor "sværdet" (dvs. magten) regerer? Jo, men det har intet med et skel mellem det private og den offentlige rum at gøre. Det er Gud, der er herre i begge riger. Fordi formålet med dem er forskelligt, er midlerne det også. Kristendommen er en sandhed, der kun kan udsiges, aldrig gennemtrumfes).

Kristendommen kommer ikke med den færdige guddommelige løsning på samfundets problemer. Men den vender sig mod tanken om det fælles rum som *Gud-frit* område. For hvis Gud fordrives derfra, tager andre guder Hans plads: liberalisme, socialdarwinisme, socialisme, materialisme. Derfor er det ikke bare legitimt, men det er uomgængeligt at gøre kristne synspunkter gældende i det offentlige rum. Det er med til at forhindre, at en enkelt opfattelse bliver guddommeliggjort. Denne kritiske funktion af religionernes tilstedeværelse i det offentlige rum synes jeg i virkeligheden alle er godt tjent med – når de nu er nødt til at være der på pluralismens vilkår. Religionerne må selvfølgelig være i det offentlige rum på det verdslige samfunds præmisser, på demokratiets, på grundlovens præmisser.

(Hvad er kristne synspunkter? Det er synspunkter, båret af den opfattelse at Jesus Kristus er herre over mit liv og mine handlinger. Hvad det betyder konkret, kan vi så begynde at diskutere. For dét er nemlig et personligt anliggende).

Er privatiseringen af religionen i vores vestlige verden ikke en uundgåelig følge af religionsfriheden? Hvis der skal være plads til de forskellige religioner i samfundet, gælder det vel om, at de ikke kommer i indbyrdes konflikt, og sikrer man ikke dét ved, at de henvises til at udfolde sig i det private rum?

Det er indlysende, at i et pluralistisk samfund må religionerne komme på konfrontationskurs og støde sammen, hvis de insisterer på at komme til orde som overbevisninger, der har gyldighed ud over deres egen tilhængerskare. Men hvad så? må man spørge. Er det ikke kun et udtryk for religionsfrihedens realitet, at der virkelig kan tages livtag om sandheden, også i det offentlige rum?

Hvad sker der, når man ikke længere mener, at der findes ultimativ sandhed med gyldighed for alle, men kun private holdninger? Så sker der dét, som man oplever i disse år, nl. at man begynder at tale om værdier og værdi-grundlag. Det er uskadeligt, når det drejer sig om firmaer og organisationer, som vitterlig ikke prætenderer at sige noget almen-menneskeligt. Men når det drejer sig om samfundet og dets udvikling, foretrækker jeg så langt tros-kampen for værdikampen. For i den sidste ende handler det alene om, hvem der har mest politisk magt. Er det sandheden, der er på spil, ja, så kan selv en enkeltperson beholde ret, selvom han er uden magt.

Nu lyder så indvendingen: der findes ikke noget, man kan kalde den religiøse sandhed, men kun forskellige opfattelser af "sandheden". "Det kan godt være, det er sandt for dig, men det er det ikke for mig". Den relativisme er velkendt, men jeg kan ikke forstå, hvorfor jeg ikke skal have lov at udfordre den som troende.

Lad mig værgе mig mod en misforståelse: jeg ønsker ikke at genetablere en kejser-kristendom, hvor kristendommen bliver statsreligion, og der er sammenfald mellem kirkens forkyndelse og samfundets indretning. Det ville også være både umuligt og naivt og desuden ukristeligt, fordi kristendommens sprog ikke er et magt-sprog. Men kristendommen kan ikke affinde sig med at blive forvist til kun at have gyldighed for den enkelte, for så vidt han eller hun tilslutter sig den. Kristendommen kan ikke affinde sig med at blive gjort til en esoterisk "viden", som dyrkes i indviede cirkler. Kristendommen kan dybest set ikke anerkende, at der findes mere en én virkelighed. Det er den virkelighed, kristendommen handler om.

Det handler også om ikke at overlade det fælles rum til dem, der prøver at få magten over det ved at påstå, at de er religiøst neutrale og objektive. Ved at stå ved, at man selv har en Gud, kan man medvirke til at afsløre de skjulte afguder, som der er alt for mange af i den vestlige civilisation. Den offentligt vedståede og forfægtede tro kan fastholde en nøgternhed overfor den grasserende overtro, som lever højt på, at religion og trosspørgsmål ikke skal stå til regnskab i en offentlig diskurs.

Til sidst endnu engang det spørgsmål, som altid dukker op, når religionen ikke pænt vil blive på den plads, den får anvist: får vi ikke en farlig sammenblanding af religion og politik? Det farligste af alt er ikke, at religion og politik får med hinanden at gøre – det er, hvis de intet får med hinanden at

gøre. Hvis den politiske verden overlades til menneskets "fornuft". Det 20. århundrede viste os, hvad der så kan ske. Jeg er bange for, at vi kan ende dér igen. Religion og politik er en farlig cocktail – når de bliver mikset sammen, så man ikke kan se det ene fra det andet! Men det er ikke farligt, det er tværtimod ufatteligt nødvendigt, at religion også kommer til orde i det fælles rum, hvor bl.a. politikerne huserer.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk